

PRZYDATNOŚĆ PĘPAWY RÓŻOWEJ (*Crepis rubra* L.) DO ZASUSZANIA

Regina Dębicz

Katedra Ogrodnictwa, Akademia Rolnicza we Wrocławiu

Wstęp

Kwiaty suche mają właściwości dekoracyjne niezależnie od pory roku i są coraz bardziej cenione jako ozdoba pomieszczeń, szczególnie biur, hoteli i sklepów. Choć lista gatunków i odmian roślin stosowanych do suszenia jest długa, to jednak pojawiające się wciąż nowe kierunki w aranżacji wnętrz i bukiciarstwie zmuszają do ciągłego powiększania asortymentu tej grupy roślin, np. o rośliny z rodziny astrowatych (*Asteraceae*). Wśród 39 gatunków ozdobnych tej rodziny uprawianych do tej pory nie ma pępawy różowej (*Crepis rubra* L.) [NOWAK 2000], dlatego podjęto badania mające na celu wyjaśnienie, czy może być ona przydatna w suchych kompozycjach.

Pępawa różowa występuje na Bałkanach, południu Włoch i Grecji. Jest to rozetowa roślina jednoroczna z liśćmi odwrotnie lancetowatymi, ząbkowanymi i owłosionymi, długości do 15 cm. Dorasta do 30–40 cm wysokości i ma rozgałęzione pędy. Koszyczki kwiatowe o średnicy 2,5 cm osadzone pojedynczo na sztywnych pędach zawierają różowe kwiaty języczkowate. Kwitnienie przypada na lipiec i sierpień. Owocostany złożone są z niehupek z wykształconym białym, gęstym puchem kielichowym, silnie wystającym z okrywy koszyczka, długości około 9 mm. Właśnie ich puszystość i jasna barwa nadają lekkości oraz delikatności różnym układom roślinnym, co może czynić gatunek ten przydatnym w bukiciarstwie. Podobnymi walorami ozdobnymi cechują się rosnące w Polsce na łąkach i polach pępawa dwuletnia (*Crepis biennis* L.) oraz kozibród wielki (*Tragopogon maior* L.) [MYNETT 1988].

Metoda

Doświadczenie założono w Stacji Badawczo-Dydaktycznej Roślin Warzywnych i Ozdobnych w Piastowie. Przedmiot badań stanowiły rośliny pępawy różowej otrzymane z nasion pochodzących z firmy Legutko ze zbiorów 2001 roku. Nasiona wysiano bezpośrednio do gruntu 18 kwietnia w rzędy co 20 cm w trzech powtórzeniach. Każde z powtórzeń stanowiło poletko o wymiarach 3 x 2 m. Podłożem była gleba gliniasto-piaszczysta o pH 7,1, przedsięwzięta nawieziona Azofoską w dawce 30 g·m⁻². Po tygodniu od wysiewu nastąpiły wschody roślin, po kolejnym dokonano przerywki pozostawiając 10 cm odległości między nimi. Interwencyjnie, dwunastego czerwca, czyli 7 dni przed początkiem kwitnienia wykonano oprysk preparatem Talstar w stężeniu 0,05% na wciornastka zachodniego

(*Frankliniella occidentalis*). Za początek zbioru przyjęto moment, gdy na większości pędów jednej rośliny pojawił się puch kielichowy (owocostan był w fazie pędzelka), tj. 28 czerwca, a więc po 10 tygodniach od wysiewu. Ścinano całe rośliny tuż nad powierzchnią gleby, po 40 losowo wybranych z każdego powtórzenia co trzy dni (w sześciu terminach). Następnie powiązane w pęczki po 5 w jednym suszono metodą zielarską [HILLIER, HILTON 1993] w pomieszczeniu suchym, ciepłym o temperaturze 15–20°C i jasnym dwoma sposobami: koszyzkami skierowanymi w dół (rozwieszane na poziomych sznurkach) i w górę (w wysokich pojemnikach).

Ocenie poddano takie parametry jak: liczba pędów na roślinie, długość pędów bocznych oraz pędu głównego, liczba owocostanów w fazie pędzelka przed suszeniem, a także liczba i średnica owocostanów po suszeniu. Na początku września oceniono także wartość dekoracyjną zasuszonego materiału, biorąc pod uwagę osypywanie się niełupiek, barwę owocostanów i ogólne wrażenie estetyczne. Zastosowano do tego celu ocenę bonitacyjną w skali od 1 do 5 (1 – to wartość najniższa, 5 – najwyższa). W tabelach przedstawiono średnie wyniki pomiarów 120 roślin (3 powtórzenia x 40 roślin), które opracowano statystycznie metodą analizy wariancji dla doświadczenia jedno- lub dwuczynnikowego. Dla oceny istotności różnic między średnimi zastosowano test F-Senecora przy poziomie istotności $\alpha = 0,05$.

Wyniki i dyskusja

Pępowy, wśród nich pępawa różowa, są mało rozpowszechnionym rodzajem uprawnym, dlatego brakuje pozycji literaturowych na temat ich uprawy i zastosowania. W przeprowadzonym doświadczeniu stwierdzono, że długość pędów kwiatostanowych z roślin zebranych między 28 czerwca a 18 lipca, w przypadku pędu głównego, wynosiła średnio od 22,6 do 34,2 cm, a pędów bocznych – od 19,0 do 21,1 cm (tab. 1). Wartości te nie różniły się istotnie, co świadczy o tym, że rośliny tego gatunku uprawiane w gruncie, charakteryzują się wyrównanym wzrostem.

Tabela 1; Table 1

Zestawienie wybranych cech pępawy różowej w różnych terminach przed suszeniem
The comparison of some features of *Crepis rubra* L. at different terms before drying

Termin zbioru Date of harvest	Średnia; Mean			
	liczba pędów na roślinie number of shoots per plant	liczba pędów owocostanowych w fazie pędzelka na roślinie number of infructescence shoots at paintbrush phase per plant	długość pędu głównego length of main shoot	długość pędu bocznego length of side shoot
28.06.	6,0	4,0	33,4	20,0
1.07.	6,2	4,4	33,1	19,5
4.07.	5,2	3,2	33,8	21,1
7.07.	5,4	3,2	34,2	19,0
10.07.	5,8	2,7	34,0	20,5
13.07.	6,1	2,6	32,9	19,8
Średnia; Mean	5,8	3,4	33,6	19,9
NIR _{0,05} ; LSD _{0,05}	r.n.; n.s.	0,56	r.n.; n.s.	r.n.; n.s.

Liczba pędów na roślinie wynosiła średnio 6,1 i była podobna jak u *Lonas annua* VINES et DRUCE, u którego wynosiła ona 5,9 [LASKOWSKA, KARZMARZ 2001], była natomiast znacznie mniejsza niż 18–25 pędów u *Helipierum roseum* HOOK 'Biały' [KRZYMIŃSKA 2000]. Spośród ogólnej liczby pędów liczba pędów owocostanowych w fazie pędzelka, ciętych z przeznaczeniem do suszenia, wynosiła średnio 3,4 i różniła się w zależności od terminu zbioru. Najwięcej koszyczków w tej fazie uzyskano w pierwszych czterech terminach zbioru: od 28.06. do 7.07., tj. 10–11 tygodni po siewie.

Termin zbioru i sposób suszenia nie miały wpływu na średnicę owocostanów, natomiast zależała od nich liczba wykształconych owocostanów. Była ona większa u roślin ścinanych w pierwszych dwóch terminach, wynosiła odpowiednio 4,22 i 4,83 (tab. 2). Porównując sposoby suszenia stwierdzono, że niezależnie od terminu zbioru, liczba w pełni wykształconych owocostanów była większa w przypadku pędów suszonych koszyczkami w dół. Była ona wyższa także w porównaniu z liczbą pędów ścinanych w fazie pędzelka. Wynika to z faktu, że część kwiatostanów, znajdujących się na ścinanych roślinach wykształciła puch kielichowy w trakcie suszenia. Wartościowe owocostany powstawały jednak tylko z koszyczków, u których w pełni rozwinięte były wszystkie kwiaty języczkowate.

Tabela 2; Table 2

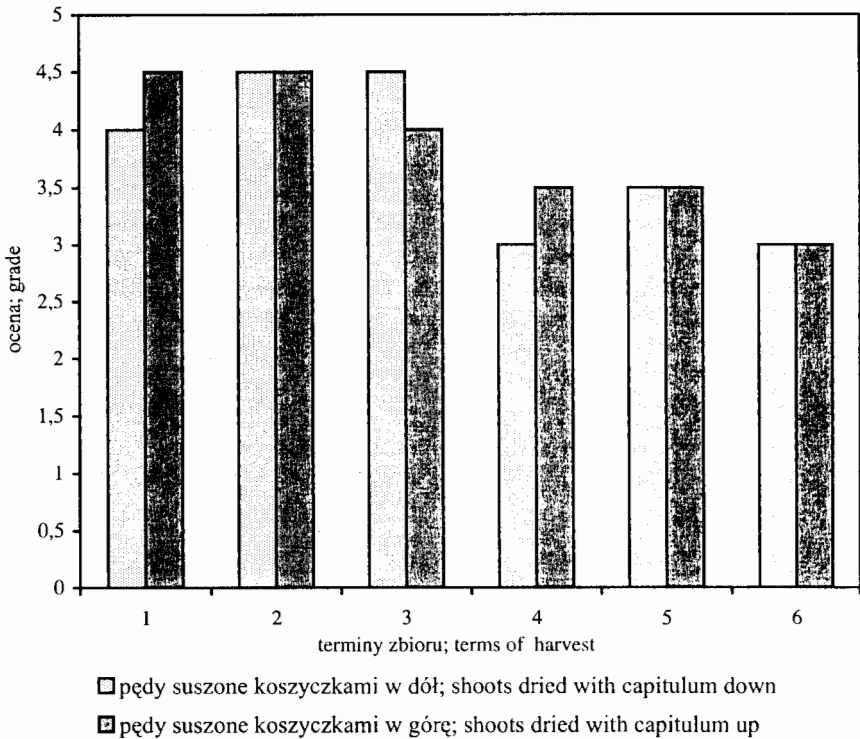
Liczba pędów owocostanowych i średnica owocostanów zbieranych w różnych terminach i suszonych koszyczkami „w dół” i „w górę”

Number of infructescence shoots and infructescence diameter harvested at different terms and dried with capitulum up or down

Termin zbioru Date of harvest	Liczba pędów owocostanowych z jednej rośliny Number of infructescence shoots per plant			Średnica owocostanu (cm) Diameter of infructescence (cm)		
	sposób suszenia way of drying		średnia dla terminu mean for date	sposób suszenia way of drying		średnia dla terminu mean for term
	koszyczkami with capitulum			koszyczkami with capitulum		
	„w dół” down	„w górę” up	„w dół” down	„w górę” up		
28. 06.	4,52	3,92	4,22	2,9	2,9	2,9
1. 07.	5,15	4,52	4,83	2,8	2,8	2,8
4. 07.	4,18	2,53	3,36	2,7	2,9	2,8
7. 07.	3,65	2,80	3,23	2,7	2,7	2,7
10. 07.	3,40	3,03	3,22	2,9	2,8	2,8
13. 07.	2,62	2,52	2,57	2,7	2,7	2,7
Średnia Mean	3,92	3,22		2,8	2,8	
NIR _{0,05} dla sposobu suszenia LSD _{0,05} for way of drying			0,41	r.n.; n.s.		
– dla terminu zbioru; for date of harvest			0,71			
– dla interakcji; for interaction			r.n.;n.s.			

Biorąc pod uwagę osypywanie się niełupek, barwę owocostanów i ogólne wrażenie estetyczne (oceniane na początku września metodą bonitacyjną) najwyższą ocenę otrzymały rośliny zebrane w pierwszych trzech terminach niezależnie od sposobu suszenia (rys. 1). Zasuszone pędy pępawy różowej doskonale zach-

wały zieloną barwę, a niełupki z kremowobiałym, delikatnym puchem kielichowym nie osypywały się. Owocostan był trwały. Na niektórych jednak owocostanach pochodzących głównie z czwartego, piątego i szóstego zbioru pozostały tylko okrywy koszyczka. Wartość dekoracyjną nieznacznie obniżały pędy boczne u których puch kielichowy słabo wykształcił się w czasie suszenia.

Rys. 1. Ocena wartości dekoracyjnej pępawy różowej w zależności od terminu zbioru i sposobu suszenia

Rys. 1. Evaluation of decorative features of *Crepis rubra* L. depending on term of harvest and way of drying

Otrzymane wyniki wskazują, że do suszenia najlepiej jest ściąć pojedyncze pędy w momencie pojawienia się puchu kielichowego w koszyczku (faza pędzelka).

Wnioski

1. Termin zbioru pępawy różowej oraz sposoby suszenia nie miały wpływu na średnicę owocostanów.
2. Większą liczbę pędów z pełni wykształconymi owocostanami uzyskano z roślin zbieranych w pierwszych dziewięciu dniach od momentu pojawienia się puchu kielichowego w fazie pędzelka i suszonych koszyczkami skierowanymi w dół.

3. Pędy owocostanowe pępawy różowej mogą być przydatne w suchych kompozycjach roślinnych.

Literatura

- HILLIER M., HILTON C. 1993. *Suche bukiety*. Muza S.A. Warszawa: 169–183.
- KRZYMIŃSKA A. 2000. *Plonowanie Helipterum roseum Hook. 'Biały' i Lonas annua L. w zależności od terminu siewu i uszczykiwania pędów*. Roczn. AR w Poznaniu 318, Ogrodn. 29: 73–78.
- ŁASKOWSKA H., KARCZMARZ K. 2001. *Próby opracowania efektywnego sposobu uprawy (Lonas annua Vines et Druce)*. Folia Horticult. An. 13/1A: 609–615.
- MYNETT K. 1988. *Z roślin pól, łąk i lasów – układamy suche bukiety*. PWRiL Warszawa: 10–19.
- NOWAK J. 2000. *Rośliny na suche bukiety: uprawa, suszenie, farbowanie i preparowanie*. Hortpress ssp. Warszawa: 49–212.

Słowa kluczowe: pępawa różowa, rośliny na suche bukiety

Streszczenie

Testowano możliwość stosowania pępawy różowej w kompozycjach roślinnych po jej zasuszeniu. Nasiona wysiano bezpośrednio do gruntu 18 kwietnia 2001 roku. Za początek zbioru przyjęto moment, gdy na większości pędów pojawił się puch kielichowy (owocostan był w fazie pędzelka), a więc po 10 tygodniach uprawy. Całe rośliny ścinano tuż nad powierzchnią gruntu w sześciu terminach, tj. co trzy dni od 28 czerwca, a następnie powiązane w pęczki suszono metodą zielarską w pomieszczeniu suchym, ciepłym i jasnym dwoma sposobami: koszyczkami skierowanymi w dół i w górę.

Termin zbioru i sposób suszenia roślin nie miały wpływu na średnicę ich owocostanów, natomiast zależała od nich liczba wykształconych owocostanów. Była ona większa z pierwszych dziewięciu dni zbioru oraz roślin suszonych koszyczkami skierowanymi w dół. Wyniki doświadczenia wskazują, że pędy owocostanowe pępawy różowej, z delikatnym, giętkim puchem kielichowym mogą być przydatne w suchych kompozycjach.

THE USUFULNESS OF *Crepis rubra* L. FOR DRYING

Regina Dębicz
Department of Horticulture,
Agricultural University, Wrocław

Key words: *Crepis rubra* L., plant for dried compositions

Summary

The usefulness of *Crepis rubra* L. for drying was tested. Seeds were sown in the field on the 18th of April 2001. The beginning of harvest was a moment, when the cottony calyx could be seen on the majority of shoots (infructescences were in paintbrush phase). It happened after 10 weeks of cultivation. The whole plants were cut just over the ground at six terms in three days from the 28th of June, tied in bunches and dried according to herbal method in dry, warm and light room in two ways: with capitulum up and down.

Term of harvest and the way of drying influenced the number of formed infructescences, but not their diameter. The number was greater in the first nine days of harvest and among shoots dried with capitulum down. The obtained results show, that infructescence shoots of *Crepis rubra* with delicate cottony calyx can be useful in dried compositions.

Dr inż. Regina **Dębicz**
Katedra Ogrodnictwa
Akademia Rolnicza
ul. Cybulskiego 34
50-205 WROCŁAW